

[Transcript] DS Vandaag / Partij Blanco wil een stem geven aan wie niet wil stemmen

Dit is de dagelijkse podcast van de Standaard. Ik ben Niels de Keuklaaren.

Heeft u al eens Blanco gestemd? Met andere woorden geen enkele kandidaat of partij aangeduid op uw verkiezingsformulier.

Op de federale verkiezingen van volgend jaar kan u, als alles volgens plan verloopt, stemmen op een nieuwe politieke partij.

De Partij Blanco. En dat is niet hetzelfde als Blanco stemmen. De Partij wil daarmee een antwoord bieden op de huidige kieswet.

Het is een duidelijk signaal naar de politici, om te zeggen, kijk, hier zijn zoveel kiezers dat jullie niet kunnen overtuigen.

En het is gedaan met ze op site te zetten op het moment van de zetelverdeling.

Heeft de Partij Blanco kans opslagen? En wat kan de impact zijn op de zetelverdeling?

Dat brengt me van onze politieke redactie. 2024 wordt een topjaar voor jullie, want we gaan stemmen en dat wel meer dan één keer.

Zeker. We gaan vier keer mogen stemmen in 24.

Voor de Vlaamse verkiezingen, de Europese verkiezingen, de filamentaire verkiezingen en de gemeenteraadverkiezingen in het najaar.

Ja, en daar moeten we allemaal heen gaan.

Ja, wij zijn een van de weinige landen in Europa die nog een opkomstplicht heeft. Dus jij hebt niet de plicht om te stemmen, maar je hebt de wel de plicht om naar het kiesbureau te gaan en daar even in het kieshokje te verdwijnen.

Maar er is een nieuwigheid en dat wordt wel nog interessant. De opkomstplicht voor de gemeenteraadverkiezingen is afgeschaft.

Oké, ja, maar voor de verkiezingen voor het Vlaamse federale Europese parlement, zoals je wel ziet.

Ja, dat staat hier nog wel tijd.

Ja, moeten we effectief gaan.

Wat moet ik dan doen als ik die politici en hun partijen maar niets vindt?

Ja, je hebt twee mogelijkheden. Oftewel blijf je thuis.

En dan verzaak je aan de opkomstplicht en de risqueriumboete.

Maar dat zou ik niet te hard oprekenen.

Oké.

Oftewel ga je wel degelijk naar het stemhokje en dan stem je blanco of ongelijk.

Ja, dat blanco stemmen. Daar zeg je wat.

We trokken de straat op in Brussel en er blijkt toch nog wat verwarring over te zijn wat dat juist inhoudt.

Ola. Ja, maar dat is toch dat uw stem eigenlijk niet geteld wordt in principe.

Dus dat je niet op een partij stemt, maar wel uw stem uitbrengt.

Volgens mij zijn gewoon niet stemmen, dus openlaten.

Blenken stemmen, ja, dus gewoon geen creche zitten. Geen voorkeur voor politieke partijen.

Ik meem het herinner dat hij dan naar de partij gaat met de meeste stemmen.

Gewoon ongeldig, dus hij gaat dan naar de grootste partij eigenlijk.

Maar ja, er is voor de rest weet ik er eigenlijk ook niet echt iets van.

Volgens mij wil je wel zeggen dat uw blanco stem dan eigenlijk naar de partij gaat die het meeste stemmen behaald heeft.

Klopt dat eigenlijk? Dat is het enige dat we daarvan herinneren.

[Transcript] DS Vandaag / Partij Blanco wil een stem geven aan wie niet wil stemmen

Ja, Bart vooral duidelijkheid.

Straks hebben we het over de partijblanco.

Dat is een nieuw gegeven naam van een nieuwe partij en dus iets helemaal anders.

Maar leggen we ons eerst even uit, het blanco stemmen zelf, is dat hetzelfde als ongeldig stemmen?

Het komt op hetzelfde neer, maar het is eigenlijk niet hetzelfde.

Bij ongeldig stemmen, wat dat acht van vandaag veel moeilijker is,

betekent eigenlijk dat je een fouten maakt op je stembeliet of je begint erop te krassen en zo,

maar ja, vermisen op de meeste plekken eigenlijk je stembeliet niet meer hebben, gaat dat dus niet meer.

Dus je kan wel blanco stemmen.

Dus de computer geeft u de mogelijkheid om blanco te stemmen

en dat betekent dus dat je voor geen enkele partij kiest.

Ja, dat is op dit moment een bolletje of de...

Ja, dat is een datamolletje dat je dan kan zwart maken.

Nu is het wel zo, blanco stemmen worden wel achteraf gelijkgesteld aan ongeldig stemmen.

Dus er wil zeggen die worden niet meegeteld bij het aantal geldige stemmen.

En nu wordt het even ingewikkeld, want dat is wel van belang.

De zetelverdeling gebeurt op basis van de geldige stemmen.

Ze wil zeggen dat de blanco stemmen daar worden afgehaald.

Dat heeft van belang omdat dan je noemer waarop alle zetels worden verdeeld, die wordt iets kleiner.

Dat betekent dat de grote partijen in principe iets sterker worden

en kleinere partijen in principe iets minder sterk.

En dat kan tot twee procent schelen naar omhoog of naar omlaag.

Dus in die zin, gezegd me wel eens, als je blanco stemt, dan steun je eigenlijk de grote partijen.

Dat klopt. Niet in de zin dat je stemmen doorgeeft, maar in het omzetten van de stemmen naar de zetels

zorg je ervoor dat grotere partijen iets meer bevoordeeld worden dan kleinere partijen.

Dat was ook wat we hoorden in reacties op straat.

Je kan dan niet kiezen waar je stem maar toe gaat, je stem gaat naar de meerderheid.

Dat klopt eigenlijk op die manier.

Eigenlijk geef je een schouderklopje aan de grootste partijen

en geef je een klein tikje aan de kleinste partijen.

Het is een beetje biljaard spelen.

Ik ga een heel extreem voorbeeld geven om het een beetje duidelijk te maken.

Bijvoorbeeld er zijn verkieringen en er worden 200 stemmen uitgebracht.

100 aan die 200 stemmen zijn blanco, dus dat is 50 procent.

Er is een partij die 20 stemmen haalt.

Nu, 20 stemmen op 200 is 10 procent.

Maar die 100 blanco stemmen worden niet meegeteld.

Dus die partij die 20 stemmen haalt, haalt dan eigenlijk meteen 20 procent.

Dus dat is van belang.

Dus die blanco stemmen worden niet meegeteld als geldig.

En dus uw hele verdeling van zetels wordt gebaseerd op het aantal geldige stemmen.

[Transcript] DS Vandaag / Partij Blanco wil een stem geven aan wie niet wil stemmen

En dan, ja, je ziet zelf aan het voorbeeld.

Een partij die dan eigenlijk niet zoveel haalt, had plots veel meer.

Maar je geeft toe, het is een extreem voorbeeld.

Dus in werkelijkheid zijn er verschillen minder groot.

Maar in een systeem zoals België kan,

een procent meer of minder, dat kan soms het verschil zijn tussen winst en verlies.

Dus als ik het goed begrijp, als je blanco zou stemmen uit de protest,

dan gaat die proteststem eigenlijk verloren omdat daardoor geen parlemens lid minder aan de macht komt.

Een blanco stem gaat geen lege zetels opleveren in de Senaat of het Parlement.

Nee, in tegendeel, dus wat je eigenlijk doet, is de grootste partij.

Dat zijn toch meestal de partijen die het voor het zeggen hebben.

Die gaan je eigenlijk steunen. Dus je doet eigenlijk, in werkelijkheid, door je het omgekeerde van wat je wilt doen.

Is blanco of ongelijk of niet stemmen dan totaal zinloos?

Nee, maar dat is opnieuw biljaard spelen.

Als je kijkt naar het partijfinanciering, dan worden partijen voor een stuk betaald per stem die ze verdienen.

Daar staat dan bepaald bedrag in euro tegenover.

Natuurlijk, als er minder mensen gaan stemmen, of stemmen blanco of stemmen ongelijk of te blijven thuis,

dan is het totaal aantal geelige stemmen verminderd en dus wordt er ook minder uitbetaald aan partijfinanciering.

Als iedereen zou thuis blijven, zou partijen natuurlijk bijna geen geld hebben, maar dat is een extreem voorbeeld.

Maar door thuis te blijven, dan zorg je er toch voor dat er iets minder uitbetaald zou zijn aan de partijen.

Het was een hele boterham, maar het is duidelijk.

Dat brengt ons bij een nieuwe politieke partij die we bij de volgende federale verkiezingen mogen op de kieslijst te verwachten.

De Partij Blanco.

We spraken met één van de oprichters, Laurent Rijkaart, en hij vertelt ons meer over hun bestaansreden.

Mijn naam is Laurent Rijkaart en ik ben initiatiefnemer van Partij Blanco.

Vreemd genoeg stemde Laurent zelf nog nooit blanco.

Ik heb altijd voor partijen, voor personen gestemd, dus ik heb altijd voor een geldig stem uitgebracht.

Maar je merkt dat er veel mensen zijn die wel blanco stemmen.

En daar tussen zitten er veel proteststemmers, mensen die in het systeem niet meegeloven, die een voorstem willen uiten.

En die kiezers krijgen vandaag enkele mogelijkheid om een geldige stem, een geldige proteststem te uiten, naar partijen waarvan ze niet per se de programma steunen.

En dat vind ik dus niet oké.

Ik geloof in politiek, ik geloof in democratie en ik ben blij dat ik in België woon.

[Transcript] DS Vandaag / Partij Blanco wil een stem geven aan wie niet wil stemmen

Maar ik vind het systeem een beetje te gemakkelijk door te zeggen van de partijen van KECK, als geen van ons programma u past, ja stem dan blanco.

Wij blijven toch met de zetels, dus vandaag gestart met TD en zien we dat er effectief voor zoiets wel stemmen.

Hij startte een website en een Twitter-account.

Met TD van KECK, wat als u morgen kan stemmen voor een lege zetel.

Dus een doel is dat er op termijn de mogelijkheid is als kiezer om rechtstreeks voor een lege zetel te kunnen stemmen.

Om zo'n voorstel te doen, moet je de grondwet, de kieswet aanpassen.

Dus vandaar gebruikt regels om het spel een beetje aan te passen.

En zeggen van KECK, we gaan een partij oprichten.

En ons partij, ons verkozenen, die gaan twee zaken doen.

Die gaan ten eerste werken aan die wedswijziging om effectief, zo snel mogelijk, de mogelijkheid hebben om voor een lege zetel te kunnen stemmen.

En zolang dat ze nodig zijn, gaan ze het systeem ook niet blokkeren.

We zijn een stille oppositie, een zwijgend oppositie.

Maar we geven wel een gezicht en een vertegenwoordiging een zetel.

Dus het zijn mensen die ook al lang beu zijn, die ook al lang niet stemmen.

En die nu zeggen van KECK, nu is er eindelijk een reden om terug te gaan stemmen.

Want mijn stem gaat nu vertegenwoordigd worden.

Heeft de partij kans opslagen?

Daar gaan we straks op in, maar eerst nog even dit.

Dat is het lekkere van Albert Heijn.

Bart, terug naar jou.

De partijen Blanco, ze willen graag een alternatief pieten.

Wat mensen niet, intensioneel of niet, stemmen op extremen partijen in het politieke spectrum.

Heeft dit initiatief kans opslagen?

Het heeft geen enkele kans opslagen.

En de belangrijkste reden is dat de drempel in België om een verkozenen te hebben, dat die heel hoog ligt.

Moest Blanco nu ontstaan zijn in Nederland, dan denk ik dat ze het beste kans maken, omdat je in Nederland eigenlijk een nationale kieskring hebt.

Met 0,7% heb je een zetel, omdat daar geen kiesdrempel bestaat.

Bij ons hebben we in de eerste plaats kieskringen, maar dan in de tweede plaats hebben we een kiesdrempel

die, als het even goed ziet, rond de 5% bedraagt, maar in sommige kieskringen, denk ik daar aan Limburg of zo, dat het toch al snel 7% wordt.

Dat je eerst moet halen voor alleer dat je een gekozen hebt.

Dat is voor een nieuw initiatief, het laat ons toch eerlijk zijn. Totaal onbekende gangmakers, is totaal onmogelijk.

In het verleden is het al één keer gebeurd met Lijst de Dekker.

In 2007 was dat.

Maar Jean-Marie de Dekker had natuurlijk een zeer grote naambekendheid, was er ook ingeslaagd om verschillende afdelingen op te richten en zo.

[Transcript] DS Vandaag / Partij Blanco wil een stem geven aan wie niet wil stemmen

Dus dan kun je wel iets proberen en dan nog was het een grote verrassing en het was vooral niet duurzaam uiteindelijk, maar in dit geval geef ik het geen schijn van kans. Ja, maar die groep van protest of voertstemmers zoals we ze noemen, die is er wel degelijk.

Is dat een grote groep of?

Ja, ik begrijp de aanleiding wel.

Dus als we kijken naar de jongste verkiezingen, dan heb je ongeveer een opkomst van 90%. 92% in Vlaanderen, 5,86 in Brussel.

Als je daar dan ook nog de blankelstemmers bij telt, dan zit je toch al aan een Dekker 15% van mensen

die ofwel wegblijven ofwel blankelstemmen.

Dus dat is vrij veel.

En dus ik denk dat ze vinden dat die groep moet vertegenwoordigd worden op de een of andere manier

en dat je dus visueel moet kunnen zien in de kamer van, hey jongens, let op, 15% is niet gaan stemmen of stem Blanco.

We zouden dat eigenlijk wel moeten kunnen zien.

En op dit moment kan dat natuurlijk niet omdat, zoals ik eerder zei, die niet worden meegeteld als scheldige stem.

Dus ik begrijp dat wel ergens.

Met tegelijkertijd heeft het ook iets tegenstrijdig, want je wil ergens een partij oprichten om de blankelstemmen te vertegenwoordigen in het parlement.

Maar in het parlement zou je dan niets doen, buiten het feit dat je de blankelstemmen vertegenwoordigt.

En dan kun je natuurlijk gaan redeneren, maar door het feit dat je het een gezicht geeft, ga je misschien andere partijen er toe aanzetten om het anders aan te pakken.

Ja, goed, maar dan zijn we toch al aan het doordenken.

Dus ik weet niet of het zo werkt.

Ja, voor alle duidelijkheid, de partij is nog niet officieel.

Wat moet je doen om een nieuwe partij op het stembillet te krijgen in 2024?

Ja, dat ligt allemaal heel netjes vast in de kieswetgeving.

Je moet natuurlijk een naam vinden, die heb je al blanco.

Dan moet je aan een aantal voorwaarden voldoen.

En dan neem ik aan dat je ook een aantal handtekeningen moet verzamelen.

Wat denk ik in hun geval ook geen probleem kan zijn om te kunnen opkomen.

Dus het vergt wel enig organisatorisch werk, omdat je...

Ja, zeker.

Wij zijn verteeld in kieskringen, dus je moet in alle kieskringen opkomen.

Dat wil zeggen dat je in alle kieskringen moet je een lijst neerleggen.

Je moet dat allemaal regelen.

Dus het is best een fulltime japoor.

Ze zijn er nog niet volledig, maar als het hen lukt om echt een partij te worden, zullen ze ook campagne moeten voeren.

Gaan ze dan echt oproepen om voert te stemmen?

We moedigen iemand aan om partij blanco te stemmen.

Het klinkt misschien bizar, maar het is echt zo.
Het staat ook duidelijk op onze site.
Ons eerste boodschap is leesprogramma's, informeren je als kiezer en maak een keuze.
Is er niemand die je echt overtuigd,
maar je wil toch de meerderheid van de geldige stemmen ondersteunen.
Ja, stem dan blanco zoals het vandaag is.
En die optie moet ook blijven.
Maar als geen partij nu je stem waard is, dan is er niet wel partij blanco.
Als het hen lukt om zetels te bemachtigen,
zullen de verkozenleden van partij blanco zich onthouden van elke stemming.
Belangrijk is dat we ons houden aan een neutraliteit.
Dat is ons enig belofte, dat we gaan staan in de kamer
en dat we onthouden gaan duwen en werken aan die wetswijziging.
We kunnen niets anders doen dan gewoon ons onthouden.
En om partij blanco te begrijpen, moet je eigenlijk denken als een lege zetel.
Een lege zetel heeft gemening, kan niets uit, kan niets vertegenwoordigen,
buiten de verschillende gevoelens van zoveel kiezers.
In een systeem waar de mogelijkheid is om voor een lege zetel te kunnen stemmen,
vragen we niet beter dat de 150 zetels bezet worden door verkozenen,
als teken dat ze iedereen hebben kunnen overtuigen.
Ja, Bart, een partij als blanco die als doel heeft de grondwet te veranderen
en lege zetels in het parlement, die krijgen dat soort zaken.
Bestaat dat al in andere landen?
Nee, ik ken geen enkel voorbeeld.
Nu, het grote verschil met andere landen is natuurlijk ook
dat de behoefte daar veel minder is, omdat in andere landen bestaat er,
in de meeste gevallen, bestaat er geen opkomstvliegd.
Nu, als er geen opkomstvliegd bestaat, ja, waarom zou je toch gaan stemmen
en dan blanco stemmen? Dus de neiging om blanco te stemmen in die landen
is gewoon veel kleiner. En dus in die landen heb je vooral discussies
en ook campagnes om mensen te overtuigen om te gaan stemmen.
Dat is eigenlijk een totaal ander setting.
In die zin zijn we een beetje verwend, of partijwoorden verwend.
Partijen moeten geen tijd en geld steken in het feit
om ons te overtuigen om te gaan stemmen, want dat doen we automatisch
omdat we verplicht zijn. Dus we halen 90% opkomst, dat is heel hoog.
Ja, in andere landen is dat ondenkbaar.
En dus is het fenomeen blanco daar eigenlijk ook onbekend.
Ja, is dat dan misschien een betere, zelfs misschien meer democratische
oplossing als we die opkomstvliegd voor alles afschaffen?
Maar daar kunnen we heel lang over discussiëren,
want zelf ben ik eigenlijk een voorstander van de opkomstvliegd
of beter, ik vind de hele discussie soms wat overbodig.
Men zegt soms, ja, mensen zijn oud en wijs genoeg

en moet je ze dan verplichten om te gaan stemmen,
dan heb ik zoiets, ja, goed, uiteindelijk word je toch niet gestraft
als je niet gaat stemmen. Maar ik vind het wel een belangrijk signaal
van de overheid, namelijk stemmen is belangrijk.
En onderzoek wijst ook uit dat als je de opkomstvliegd afschaft
dat je, laten we zeggen, zwakere bevolkingsgroepen
die gaan het eerste thuis blijven.
Dus uiteindelijk ga je ervoor zorgen
dat u democratische representatie, dat hij toch een beetje wijzigt.
En als mensen, als de zwakere groepen thuis blijven,
dan gaan degenen die gaan stemmen
of zeker degenen die hen gaat vertegenwoordigen
gaan misschien ook wat minder aandacht hebben
op die groepen omdat ze toch niet gaan stemmen.
Dus hij heeft uiteindelijk ook, kan dat ook wel gevolg hebben
in het beleid dat ze je zeker in de vereniging de staat
waar dat probleem zich veel groter stelt
en waardoor je soms partijen hebt
of politie hebt die zich gaat sluiten
met wat rijkere of met de middengroepen bezighouden,
maar zeker niet met de armeren.
En dat is natuurlijk een politieke keuze.
Maar ik wil me zeggen dat is een discussie
die eigenlijk vrij vergaant is
en de hele problematiek van het blankelstemmen
wel echt ver overstijgt.
Het is natuurlijk wel een duidelijk signaal
dat sommige kiezers, sommige mensen zich
het gevoel hebben dat de politieke partijen hen te kort schieten.
Dat is zo, maar mensen hebben ook het recht
om zich af te keren.
Mensen hebben het recht om te zeggen
voor, ik vind geen enkele partij goed.
Op zich hoeft dat ook geen probleem te zijn.
Ik begrijp wel dat er politici zijn die dat jammer vinden,
dat 15% zegt van goed, we gaan iets stemmen.
In Amerika wordt de president verkozen
met 50% van de kiezers gerechtigde.
Dus daar is het probleem veel groter.
Dus ik heb zoiets.
Mensen, je zou kunnen zeggen,
het is belangrijk, we moeten hen overdagen,
maar dat is ook een vorm van vrijheid.
Dat je kunt zeggen, het interesseert me niet.

Ik trek hem er niks van aan.
Ik stem blankelstemmen om gelden.
Ik denk dat het niet goed blijft thuis.
Ook dat is u democratisch recht.
En daar hoeven we dat ook niet meteen te dramatiseren.
En ze willen de huidige kieswet veranderen.
Stel, dat voorstel komt op tafel.
Hoe groot acht je de kans dat dat goed gekeurd wordt
door de andere politieke partijen?
0,0.
Oké, dat is duidelijk.
Geen schijf en kans.
Ze zullen misschien van Christophe Calvo
een schouderklopje krijgen,
ondenkbaar dat dat veranderd wordt.
Dat gaat daar echt de tijd niet in steken.
Kijk, ik begrijp het allemaal wel,
maar ik denk niet dat andere partijen
in dergelijke vormen van intellectuele spelerijen
gaan meestapen.
We moeten ook even stilstaan bij het feit
dat we een groot begrotingskort zijn probleem
op vlak van pensioenen, energie, kennergie,
nummer op.
Er zijn allemaal heel grote uitdagingen.
En dan kun je toch niet voorstellen
dat een parlement zijn tijd steekt
in intellectuele spelerijen
om de blankelstem een gezicht te geven door lege zetels.
En als ik dan helemaal zien is voor het,
dan maak ik mij de bedenking.
Als we even kijken naar het absenteeisme
die er soms is in de plein enre vergadering,
de mensen gaan nooit zien,
de mensen gaan wel lege zetels zien,
maar ze gaan nooit weten
dat dat van de blankelpartij is.
Ze gaan gewoon denken,
er zijn er weer zoveel taas gebleven.
Bart, ik ging nog vragen of de partij
als stem heeft, maar het antwoord is
meer dan duidelijk in tussen.
Ik verrees ervoor, ja.
Goed.

Dank je wel. Graag gedaan.
Dit was vandaag
de dagelijkse podcast van de Standaard.
Bedankt voor het luisteren.
Volg ons op Spotify, Apple Podcast
of eender welk andere podcastplatform.
Alle credits van de podcast die je net hoorde,
vind je op standaard.be-schijnestreek podcast.
Reageren kan via podcastatstandaard.be.
En dan nog even dit.
Volgende week krijgt u iets bijzonders.
We pakken dan hier bij DS Vandaag uit
met een speciale reeks.
Op het moment dat je die post krijgt
van, kijk, de advocaat is door u examen geweest.
Ja, ik was heel verontwaardigd.
Ik werd boos.
Dat je dan als leerkracht, als loch,
de schuld krijgt eigenlijk,
van, het komt door u.
Meer en meer leerlingen leggen zich
niet neer bij hun examenresultaat.
En vechten het oordeel van hun léraren aan.
Al dan niet bijgestaan door een advocaat.
De Raad van Staten heeft de beslissing
van de beroepscommissie geschorst.
En hierdoor mocht ik dan door naar het zes jaar.
En nu doe ik universiteit.
Dus het is mij gelukt.
Die nieuwe juridische realiteit heeft ook een keerzijde.
Ze drijft schooldirecties en léraren tot de wan op.
Dus onmiddellijk is de advocaat
niet gekomen naar school.
Een advocaat die, ja,
dan puur naar het juridische kijkt
en weinig voeling heeft met een school.
Ik ben Eva Drogmans.
En ik maakte voor de standaard
de vierdelige podcastreeks
Leraar Overmeesterd.
Vanaf dinsdag 11 april hoort u elke dag
een aflevering in DS Vandaag.